

7

DĚS A HRŮZA

19. března 2003

05:30 místního času, jižně od Bagdádu

STOIK 67, STŘELA ZEMĚ-VZDUCH ... STŘELA ZEMĚ-
-vzduch nad Bagdádem směřující na jihozápad!“
„**S**točil jsem se ostře doprava a knipl přitáhl zlehka k sobě. Raketa země-vzduch měla podobu planoucí tečky, která se oddělila od světél města čekajícího na rozbřesk, nabírala rychlost a stále stoupala. Nebyl jsem si jistý, jestli se zaměřila na mě, protože můj displej zobrazující aktuální hrozby už teď vypadal jako písmenková polévka. To nebylo žádné překvapení: byl jsem hned na jih od Bagdádu a Iráčané byli přímo královsky naštvaní. Stáli jsme v čele invaze do Iráku. Byli jsme „hrot kopí“.

„PÍP ... PÍP ... PÍP ...“

Výstražný přijímač se probudil a já vrhl pohled na malou obrazovku. Byla plná překrývajících se signálů, které pocházely od SA-3, SA-2, protile-

tadlového dělostřelectva a „přátelských“ leteckých radarů našich vlastních stíhaček. V podstatě jsem měl před očima celé elektronické spektrum. Pohybovala se tu také celá řada symbolů NEZNÁMÝ, které znamenaly, že se můj systém nedokázal rozhodnout, jestli byl příchozí signál nepřátelský nebo přátelský. Soudě podle toho, že směřovaly na sever, jsem ale dospěl k názoru, že jsou všechny nepřátelské, protože mezi mnou a Bagdádem žádná naše letadla nebyla.

Skvělé.

Okamžitě jsem obrátil svou F-16 na východ a jen tak pro jistotu vypustil i vlečný klamný cíl. Kouřová stopa za střelou zůstávala viditelná; letěla po celkem ploché a dost rychlé trajektorii. Trhnutím jsem vyrovnal, posunul plyn dopředu na standardní bojový výkon a zíral na letící střelu. Najednou jsem ale koutkem oka proti tmavému horizontu zachytil dva další stoupající plameny.

„STOIK Jedna má dvě SA-3 ... mířící z Bagdádu směrem na západ.“

Pokud by se jednalo o SA-2, vylétly by mnohem výš, jako když se vypouští raketoplán, a pak by zmizely. Jakmile totiž jejich pohonný stupeň vyhořel, střela se řítí dolů z výšky zhruba 24 000 metrů a byla naprosto neviditelná – dokud vás nerozbila na kusy. Dost nepříjemná a ošklivě věci. U SA-3 byla sice detekce snazší, byly ale také mnohem rychlejší a setřást je bylo o dost horší.

„STOIK Jedna, několikanásobný odpal střel země-vzduch, Bagdád ... dávej bacha MOXIE!“

Někde za mnou v západní temnotě jsem uslyšel, jak druhý vedoucí letu zacvakal svým mikrofonem. Na rozdíl od operací v dobách míru jsme totiž létali takřka výhradně „bez komunikace“. To jest bez obvyklého klábošení v rádiu. Do jisté míry za tím stála naše profesionalita, z větší části jsme to ale dělali kvůli efektivitě. Se třemi sty letadly ve vzduchu, která používala těch několik málo stejných frekvencí, jste prostě museli omezit rozhovory na nejnужnější minimum. Takové byly bojové podmínky. Odpalování střel, poloha cílů a také (nedej bože!) pátrání a záchrana.

Moderní stíhačky měly druhou a někdy i třetí vysílačku, kterou piloti používali k neformálním rozhovorům během letu. Ne že by jich bylo nějak moc. Všechny stíhací letky měly své „standardy“ – v ideálním případě krátký seznam obyčejných, všedních věcí, které všichni budeme dělat

úplně stejně – a zvláště „Hráči“ v tomhle dost vynikali.¹³ Ořezali jsme veškeré nepotřebné záležitosti do té míry, že jsme doopravdy promluvili jen ve výjimečném případě. Všechno ostatní se dělalo podle „Příručky pravidel pro velké kluky“ (Big Boy Book of Rules).

Pak se první střela země-vzduch přestala řídit směrem na západ. Visela ve vzduchu mezi městem a hvězdami a já se přistihl, jak jsem na okamžik zadržel dech. PLRK odpálil. Kdo byl ale jeho cílem? Plameny střel byly obrovské. Byl jsem sice patnáct kilometrů daleko, jejich dlouhé planoucí ohony jsem však viděl naprosto zřetelně. Kouřová stopa, která na konci dostávala bělostnou barvu a ztrácela se v chomáčcích, byla v místě, kde se dotýkala rakety, tmavší, až skoro červená. Střely nebylo, samozřejmě, vidět. Věděli jste ale, kde jsou, protože přesně v daném místě už nebylo vidět žádný oheň. Po celé obloze se také nepohybovalo nic rychlejšího než střela země-vzduch.

Dokonce i ve chvíli, kdy vyhořely přídatné motory rakety, se tyhle strašidelné odtělesněné plameny hnaly dál napříč černým nebem, kde hledaly své cíle. Nemuseli jste mít žádný strach, dokud jste nespátřili to, co vypadalo jako planoucí kobliha – rudooranžový kruh ohně s tmavou dírou uprostřed. Tohle byla totiž střela země-vzduch, která mířila přímo na vás.

„Do prdele ...“ zamumlal jsem a palcem zapnul svůj komplet prostředků pro elektronický boj. Pak jsem sklonil nos stíhačky dolů a očima se přilepil na SA-3, která se otočila a mířila na mě.

„Dávej bacha, STOIKU Dvě ... střela země-vzduch vysoko na deseti hodinách ... připrav se ...“

Palcem jsem přepnul spínač datového přenosu, ve své přilbě uslyšel charakteristický proud zvuků a zjistil, že mé křídlo je přibližně tři kilometry za mnou po pravé straně. Zkroutil jsem se na sedačce a podíval se zpátky přes ocas. Nic jsem tam sice neviděl, to ale nevadilo. Na rozdíl od předchozí rigidní taktiky, která zahrnovala intenzivní komunikaci, jsme vyvinuli mnohem jednodušeji fungující postup. Pomohla nám

---

13 „Gamblers“ („Hráči“) je přezdívka, používaná 77. stíhací letkou. Další z jejích přezdívek je „All Aces, No Jokers“ (doslova „Samá esa, žádné žolíky“), kterou však lze pochopit také jako „Samá esa, žádné špásy“ (pozn. překladatele).

moderní technologie – místo toho, abych se ptal svého křídla, kde vlastně je, mohl jsem poslat požadavek na pozici prostřednictvím datového přenosu. Vždycky jsem také nesnášel ty nepružné lineární formace, v kterých nás cvičili a které v boji nefungovaly. Když jste totiž létali v rovných liniích, přímo jste si koledovali o raketu do zadní části těla.

V boji jsem používal takřka výlučně formaci „volná shoda“ („loose deuce“). V ní máte své „číslo“ jakoby přivázané na šňůře dlouhé tři kilometry, což mu umožňuje manévrovat dle libosti – za předpokladu, že neztratí z očí vedoucího letu a zvládá plnit všechny své další povinnosti. Mezi ně patřilo obsluhovat letecký radar, vizuálně vyhledávat migy, střely země-vzduch a PLRK, a také dávat pozor na své letecké systémy. Mluvil pouze ve chvíli, kdy chtěl sdělit něco, co se týkalo taktických záležitostí. Já, jako vedoucí, jsem jen létal, kam bylo potřeba, a o jeho pozici jsem se nemusel příliš starat. V případě, že bylo nutné takticky zareagovat na nějakou hrozbu, měli jsme mezi sebou už celkem slušný rozestup. Fungovalo to výtečně.

Právě v té chvíli ale ohnivá stopa rakety pohasla, a proto jsem okamžitě sklopil nos ještě víc dolů a s očima upřenýma na displej HUD začal počítat. S brýlemi pro noční vidění (Night Vision Goggles, NVG) se totiž reakce na hrozbu v nočním čase obvykle neodehrává ve stylu akrobatických manévrů o několika G, které můžete provádět ve dne. Děje se tak proto, že existuje dost velká šance, že bez svých běžných orientačních bodů začnete být dezorientovaní. Navíc, patnáct kilometrů od Bagdádu, v noci a s pŕluctem střel země-vzduch kolem, není to správné místo, kde byste chtěli ztratit kontrolu nad svou stíhačkou.

Šest ... sedm ...

Přítáhl jsem ostře doprava a vypumpoval několik balíčků kovových pásků.

„STOIK Jedna a Dvě, míříme na nula-osm-nula ... napadení SA-3 ...“

Odpověď od druhého dvoučlenného roje přišla okamžitě. „MOXIE Jedna ... Magnum, SA-3, Bagdád.“

„STOIK Dvě je slepý na pěti a půl tisících!“

Deset ... jedenáct ...

„STOIKU Dvě, pojd' na jih a zůstaň nad pěti a půl.“

Dvanáct ...

Letěl jsem teď na levém křídle, strhl stíhačku zpátky směrem k městu v ustáleném sudovitém výkrutu s pěti G a vyplivl několik dalších balíčků metalických pásků. Pak jsem se přetočil na břicho, takže jsem mířil přímo k městu a strmě klesal pod 4 500 metrů. Mé oči zalétly v matně zeleném přísvitu kokpitu nejprve k hlavnímu spínači zbraňových systémů, potom k průhledovému displeji. Přímou v jeho středu ležel velký kříž, který jsem použil k tomu, abych svůj tryskáč a střelu HARM namířil na zářící místo na zemi, odkud PLRK odpálil svou raketu země-vzduch. Zavřel jsem levé oko, silně stiskl odpalovací tlačítko, a když se střela HARM oddělila od závěsníku, tryskáč se otrásl. Okamžitě jsem se převrátil na křídlo a klesavou zatáčkou o šesti G se řítil zpátky na jih.

„STOIK Jedna ... Magnum, SA-3, Bagdád.“

Tam dole bylo těch šmejdu tolik, že udávat nějakou přesnou pozici znamenalo jen ztrátu času. Nařídili nám držet se patnáct kilometrů od města, takže jsem vybral a zamířil na západ, abych zvětšil vzdálenost mezi námi a potenciálními hrozbami. Kdyby první střela země-vzduch byla stále schopná navádění, už by mě zasáhla.

„STOIK Dvě je vizuální.“ Jak by mě asi tak po odpálení střely HARM mohl nevidět?

„Bojové křídlo ... zůstaň zaměřený.“ To znamenalo, že bude používat svůj letecký radar k tomu, aby se „neutrhl“ a neztratil mě. Nevěřil jsem sice, že dnes večer potkáme nějaké migy, kdyby se však některý z Iráčanů pod námi přeci jen odhodlal k šílenému útoku, obloha byla plná F-16 a F-15. Můj čtyřčlenný roj byl rozdělený na dvě dvojice, z nichž každá operovala nezávisle. Pokud byste nakreslili čáru vedoucí Bagdádem ze severu na jih, mé Číslo Tři se svým křídlem pokrývali všechno na západ od ní; já měl na starosti východ. MOXIE také začínal v bloku s vyšší letovou výškou 7 500–9 000 metrů, zatímco já se pohyboval ve 4 500–6 000 metrech. Samozřejmě, když ve finále „hovno narazilo do větráku“, tohle všechno jednoduše neplatilo. Odněkud jste ale začínat museli.

VE VZDÁLENOSTI DVACETI PĚTI KILOMETRŮ JSME SE OBRÁTILI a začali kolem města opisovat oblouk směrem na severozápad. Současně

s tím, jako by se v tmavé místnosti náraz rozsvítily celé tisíce žárovek, se probudila k životu také protiletadlová obrana Bagdádu.

Proti černé obloze vytryskly rozbouřené proudy svítících stopovek. Stoupaly ze všech směrů, tváří v tvář hvězdám přecházely do vodorovné polohy, aby potom zatočily dolů a zmizely. Palba vedená z větších protiletadlových děl, ráže 100 mm a vyšší, směřovala přímo vzhůru v oranžových a červených shlucích, které následně explodovaly. Deset tisíc hlavní plivalo k obloze žluté, zelené, a dokonce i několik rudých stopovek, které město pokrývaly svou pulzující pestrobarevnou sítí.

Městské čtvrti se po vypnutí elektrické sítě jedna za druhou, z předměstí směrem do centra, ponořily do tmy. Napříč oblohou mávaly světlomety, které svou bělostnou září doplňovaly celou pestrou škálu barev a celému výjevu dávaly příchuť filmu z 2. světové války. Okrajové části Bagdádu jsem pak poznal podle dalších odpalů střel země-vzduch, které svými zážehy a masivními bílými plameny na krátkou chvíli osvětlovaly tamní silnice a budovy.

„Ty vole!“ vydechl jsem šeptem.

Po celém městě se začaly objevovat žlutavé záblesky. Americké bomby. Ošklivé, hořčicově zbarvené výbuchy se okamžitě zbarvily do ruda a pak bledly – nebo se z nich staly ještě větší exploze, když se podařilo zasáhnout něco hořlavého.

Zapnul jsem vysílačku na Viktorovi a řekl: „Tak teď už víme, proč jsme se měli držet patnáct kilometrů od města.“

„STOIKU Jedna, tady Dvojka. Co to, sakra, je?“ Zněl vzrušeně a já se usmál. Už jsem to předtím viděl.

„Úder řízenými střelami s plochou dráhou letu. Tomahawky.“

Za několik minut bylo po všem a na desítkách míst jasně plály ohně. Dopady dalších střel vypadaly jako nevýrazné rudé pupínky na černé tváři, které pomalu splaskly a vytratily se. Pak znovu spustilo protiletadlové dělostřelectvo a s ním se na scéně opět objevily i střely země-vzduch.

„STOIK Jedna ... vidím odpal střely ... jihovýchodní Bagdád,“ dodal jsem.

„MOXIE vidí.“

Mezitím, co jsem střelu pozoroval, nabral její ohnivý ohon na objemu a já si uvědomil, že se obrací naším směrem. Zamračil jsem se, posunul páčku plynu dopředu a ucítil, jak tryskáč zrychlil.

„MOXIE Jedna vidí jednu ... ne, dvě ... napíchnuté ze západu.“

Podíval jsem se a uviděl přinejmenším další dvě rakety, jak stoupají k obloze ze středu města.

„STOIK Jedna ... útočím na SA-3 z jihu.“

Přešel jsem na plný bojový výkon a zamířil přímo na místo odpalu. Na zlomek vteřiny jsem se zastavil, přesvědčil se, že kameru mám zapnutou, podíval se znovu na spínač a zkontroloval nastavenou zbraň. Tentokrát jsem zavřel pravé oko. Potom jsem vystřelil.

Kokpit ozářil jasný záblesk světla a pod pravým víčkem mi po něm zůstala oranžová šmouha. Když se raketa se zrychlením odpoutala, tryskáč mě trochu „kopl“ a já bojoval s nutkáním nespouštět ji z očí. Zatímco protiradarová střela zvedla svůj nos nahoru, vrhl jsem pohled dolů na Bagdád, otevřel druhé oko a odpoutal se ostře doprava.

Už ve chvíli, kdy jsem prováděl svůj manévr, se nejbližší protiletadlová palba posunula a začala mířit obecně mým směrem. Ti dole totiž střelili na záblesk, a právě proto jste museli hned po odpálení změnit směr letu. Další důvod, proč s sebou netahat HARM. Téhle noci jsme ale neměli nic jiného.

„MOXIE Jedna ... napaden ... mířím ... eee ... na západ. SA-3,“ dodal.

MOXIE Jedna sice nikdy předtím skutečný boj nezažil, byl to ale zkušený vedoucí letu na F-16. Mezi bojové veterány nepatřil ani žádný z ostatních členů roje. Těch z nás, kdo bojovali buďto v Pouštní bouři nebo v Kosovu, totiž, překvapivě, zbývalo jen pár, třebaže polovina našich pilotů působila v Iráku už mezi válkami. Každý z čtyřčlenných rojů tak alespoň vedl jeden bojový veterán.

„STOIKU Jedna ... Magnum SA-3 ... Bagdád, z jihu.“

Sklonil jsem nos dolů a nabral rychlost. Teď už jsem mířil k severovýchodu a pomalu opisoval oblouk kolem města. Vítr vanoucí od západu rychlostí 180 kilometrů mi docela pomáhal. Pokoušel se mě totiž zatlačit pryč od Bagdádu, ne nad něj. Nahoře nad nosem bylo na zemi vidět světla malých měst, a tak jsem věděl, že se blížím k řece Tigridu.

„MOXIE Jedna ... nová pozice tři-nula-nula ...“

„MOXIE Dvě je slepý ...“

Představil jsem si v duchu následující obrázek: MOXIE pokračuje v uhybných manévrech před střelou a prolétá někde směrem na severozápad, přičemž jeho křídlo ho právě ztratilo z dohledu – což v noci, kdy na vás střílejí, není nic neobvyklého – a je „slepé“. Zapnul jsem mikrofon a současně s tím, jak jsem se otáčel na sedačce dozadu, jsem promluvil.

„STOIKU Dvě ... Dlouhák na SA-3 směr dva-devět-nula ...“

V zelenobílých kruzích svých brýlí pro noční vidění jsem spatřil, jak za mým ocasem proklouzl šedý tvar, který zamířil na severozápad. Rychle jsem se znovu podíval dopředu a vybral tak, že jsem mířil stejným směrem, takže teď jsme letěli souběžně ve vzdálenosti přibližně pěti kilometrů. Koutkem oka jsem také zahlédl záblesk, když mé křídlo odpálilo další HARM na PLRK, který střílel na MOXIE.

„STOIK Dvě ... Magnum SA-3!“

„Odpoutat se na jih,“ rozkázal jsem okamžitě a sledoval, jak točí svou zatačku pryč ode mě. Skončili jsme tak v jedné „stopě“, já za ním, a mířili směrem od města. Prolétl jsem mu za ocasem, odeslal datový přenos a uhnul zpátky na západ.

„STOIKU Dvě ... návrat vpravo ... Jednička napravo, dvě hodiny ... pět kilometrů, dole.“

Uslyšel jsem „šimrání“ jeho radaru a o několik vteřin později zjistil, že za sebou mám známý signál „Zmije“. S radary, přenosem dat a nočním viděním mi to, jestli se mí hoši ztratí, nedělalo velké starosti. Podíval jsem se zpátky mezi Bagdád a západní temnotu, kde byl MOXIE, protiletectvé střely jsem ale neviděl. Nebyl jsem zas až tak optimistický, abych věřil, že střely HARM vůbec něco zasáhly, možná ale donutily zaměřovací radiolokátory PLRK k tomu, že zmizely z éteru.

„STOIK a MOXIE, návrat zpět k Alexovi.“

„Alex“ byl předem určený soustředovací bod ležící mimo dosah většiny prostředků protivzdušné obrany Bagdádu. V rámci brífinku jsem vždycky určil podobné místo, kdybychom potřebovali bezpečné shromaždiště. Používal se také jako ústupová pozice pro případ nouze způsobené problémy s letadlem nebo při selhání rádiové komunikace. Vznášel jsem se v pohodlí mezi nepřátelskou zemí pod sebou a hvězdami nad hlavou, zíraje skrze kryt kokpitu vzhůru k obloze.

Hvězdy jasně zářily jako miliony naleštěných diamantů na černé přikrývce. V nesčíslném množství.

05:35, RÁNO 19. BŘEZNA 2003. PRÁVĚ JSME ZAHÁJILI DRUHOU válku v Zálivu.

STOIK 67 a MOXIE 71 byly čtyři F-16CJ, jejichž původním úkolem bylo zaujmout postavení v Killbox 87 Alfa Sierra na jih od Bagdádu. Staré demarkační linii, 32. rovnoběžce, se říkalo „Čára“, a ta byla právě zrušena, abychom se mohli bez omezení potulovat celou cestu až na samotný práh Saddámových vstupních dveří. Hlavní myšlenkou bylo odklonit iráckou protivzdušnou obranu, včetně všech případných migů, naším směrem, protože my už věděli něco, na co Iráčané přišli teprve před malou chvílí. Dnes v noci totiž oficiálně začínala válka. Vlastně zrovna začala. Operace Irácká svoboda (Iraqi Freedom). Uvědomil jsem si, že můj dech je trochu přerývaný, a přidruženě se pro sebe zasmál.

Noční lety byly, dle mého názoru, pro „lasičkování“ tou nejlepší dobou. Největší výhoda spočívala v tom, že jste viděli všechno, čím po vás stříleli. Díky nočním podmínkám bylo také skoro nemožné, aby „zlí hoši“ prováděli své odpaly v důsledku vizuálního sledování. Samozřejmě, obranné reakce byly mnohem obtížnější, protože jste postrádali pomůcky, které vašemu zraku běžně sloužily během denní doby. Pilot sice mohl létat v zeleném světě brýlí pro noční vidění, tenhle obrázek ale často smyl příval světla – hořící ropa, Měsíc či jakákoli exploze zničily obraz poskytovaný NVG na celých několik sekund.

V noci neexistovala ani skutečná vzdušná hrozba. Přinejmenším ne v Iráku. Jejich migům se celkem dařilo dostat se do vzduchu během dne, když ale vzlétly v noci, totálně závisely na pozemní radarové kontrole, která byla naším cílem a kterou jsme zdecimovali. Noc byla také lepší pro únik a vyhnutí se nepřátelským silám. Pokud jste se totiž katapultovali, přinejmenším jste nepadali dolů v ničím nerušeném výhledu všech ozbrojených rolníků v okruhu padesáti kilometrů. Dnes v noci, 300 kilometrů v hloubi nepřátelského území, kdy jste se zároveň pokoušeli přitáhnout pozornost PLRK, vám taková věc působila skutečně starosti.

O dvanáct let dříve jsem byl na téže obloze, kde na mě stříleli ti samí lidé. Ekonomika, geopolitika, národní obrana, pomsta ... můžete si vybrat svůj vlastní důvod z celé řady těch, kvůli kterým mi nařídili, abych znovu letěl na jih od 32. rovnoběžky a zabíjel Iráčany. Tím jediným skutečným důvodem bylo ale to, že válku chtěly obě strany.

Saddám Husajn, kterého doma trápili povstalečtí Kurdové i stále rozčarovanější armádní důstojníci, se rozhodl pro starobylou a vyzkoušenou strategii řešení domácích problémů prostřednictvím vnější hrozby. Domníval se, že pokud bude schopen vyprovokovat Spojené státy k akci, ostatní islámské státy se postaví do jedné řady a začnou bojovat, aby nás vypudily pryč. Takový přístup byl předvídatelný a naivní. Faktem ale je, že Saddám byl v podstatě pouličním výrostkem, který vystoupal k moci pomocí své zvířecí vychytralosti a naprosté bezohlednosti a krutosti. Jako většině ostatních diktátorů i jemu chyběl reálný pohled na svět mimo jeho vlastní malou arénu a svou domácí nadvládu si pletl s globálním významem.

Byl jsem vždy toho názoru, že první válka v Zálivu musela Saddáma šokovat. V 80. letech 20. století byl spojencem USA. Reaganův Bílý dům dokonce Irák v roce 1982 vyškrtl ze seznamu států podporujících terorismus, abychom do Bagdádu mohli přesunout technologii spadající do kategorie dvojího užití. „Dvojí užití“ znamená, že ji lze využívat (a obvykle se tak i děje) k mírovým či vojenským účelům. Tentýž jaderný reaktor, který vyrábí elektřinu, tak například slouží i k výrobě plutonia jako vedlejšího produktu. Plutonium se dá štěpit a můžete ho upotřebit při výrobě jaderných zbraní. Dvojí užití.

Saddám Husajn obdržel od Ameriky také zemědělské úvěry, zbraně a zpravodajské informace, které mu měly pomoci v jeho válce proti Íránu.

Jeho brutalitou provázený nástup k moci se mimo hranice Blízkého východu všeobecně ignoroval až do doby, kdy padl režim iránského šáha. Spojené státy tehdy potřebovaly nového prostředníka, který by stál proti Sověty zásobovaným arabským zemím, a právě jím se chtěl Saddám stát. V roce 1980 ho dokonce jmenovali čestným občanem Detroitu. Na grázla a rváče z ošklivého, zaprášeného iráckého města, který neznal svého otce, to vůbec nebylo zlé.